

Wytyczne do wyznaczania, zmiany lub likwidacji obszarów i granic aglomeracji

Dokument opracowany na potrzeby wyznaczania, zmiany lub likwidacji obszarów i granic aglomeracji w celu prawidłowego ich wyznaczania zgodnie z celami dyrektywy Rady 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych.

Wytyczne zostały opracowane wg obowiązującego stanu prawnego, z uwzględnieniem przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2018 r. poz. 2268), oraz rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 lipca 2018 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszarów i granic aglomeracji (Dz.U. 2018 poz. 1586).

Warszawa, lipiec 2019 r.

WYKAZ UŻYTYCH SKRÓTÓW I DEFINICJI:

1. Dyrektywa 91/271/EWG, dyrektywa ściekowa – dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. WE L 135 z 30.5.1991, str. 40 - Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 26, Dz. Urz. WE L 67 z 07.03.1998, str. 29 - Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 27; Dz. Urz. WE L 284 z 31.10.2003, str. 1 - Polskie wydanie specjalne, rozdz. 1, t. 4, str. 447; Dz. Urz. WE L 311 z 21.11.2008, str. 1; Dz. Urz. WE L 353 z 28.12.2013, str. 8),
2. KPOŚK - Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, zatwierdzony przez Radę Ministrów 16 grudnia 2003 r., kolejne aktualizacje Programu zostały zatwierdzone przez Radę Ministrów kolejno:
I aktualizacja KPOŚK – 7 czerwca 2005 r.,
II AKPOŚK – 2 marca 2010 r.,
III AKPOŚK – 1 lutego 2011 r.,
IV AKPOŚK – 21 kwietnia 2016 r.,
V AKPOŚK - 31 lipca 2017 r.
3. aglomeracja – oznacza teren, na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków komunalnych lub do końcowego punktu zrzutu.
4. końcowy punkt zrzutu ścieków komunalnych - należy przez to rozumieć miejsce przyłączenia systemu kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych w aglomeracji nieposiadającej oczyszczalni ścieków, do systemu kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych w aglomeracji posiadającej oczyszczalnię ścieków (art. 86 ust. 3 pkt 3 ustawy - Prawo wodne).
5. planowana do budowy sieć kanalizacyjna – rozumie się przez to sieć kanalizacyjną, o którą planuje się rozbudować sieć kanalizacyjną, lub budowę nowej sieci kanalizacyjnej.
6. rozporządzenie aglomeracyjne - rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 lipca 2018 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszarów i granic aglomeracji (Dz.U. 2018 poz. 1586).
7. rozporządzenie ściekowe - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. 2014 poz. 1800). Obecnie przygotowywane jest nowe rozporządzenie.
8. ścieki komunalne - ścieki bytowe lub mieszanina ścieków bytowych ze ściekami przemysłowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi, odprowadzane urządzeniami służącymi do realizacji zadań własnych gminy w zakresie kanalizacji i oczyszczania ścieków komunalnych.
9. ścieki bytowe - to ścieki z budynków mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego oraz użyteczności publicznej, powstające w wyniku ludzkiego metabolizmu lub funkcjonowania gospodarstw domowych oraz ścieki o zbliżonym składzie pochodzące z tych budynków.
10. ścieki przemysłowe - to ścieki, niebędące ściekami bytowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi, powstałe w związku z prowadzoną przez zakład działalnością handlową,

- przemysłową, składową, transportową lub usługową, a także będące ich mieszaniną ze ściekami innego podmiotu, odprowadzane urządzeniami kanalizacyjnymi tego zakładu.
11. system kanalizacji zbiorczej - to istniejąca sieć kanalizacyjna dla ścieków komunalnych zakończona oczyszczalniami ścieków komunalnych albo końcowymi punktami zrzutu ścieków komunalnych.
 12. system zbierania - oznacza system przewodów i kanałów, przez który gromadzone i odprowadzane są ścieki komunalne.
 13. RLM (równoważna liczba mieszkańców) - ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażonych jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania tlenu (BZT₅), w ilości 60 g tlenu na dobę (art. 86 ust. 3 punkt 2 ustawy Prawo wodne).
 14. RLM aglomeracji – parametr określający ładunek zanieczyszczeń odprowadzanych we wszystkich rodzajach ścieków powstających na terenie aglomeracji; dla potrzeb KPOŚK RLM aglomeracji uwzględnia ścieki pochodzące od stałych mieszkańców aglomeracji (w przeliczeniu: 1 RLM aglomeracji = 1 stały mieszkaniec aglomeracji), ścieki pochodzące z przemysłu w aglomeracji (przy czym ładunek przelicza się zgodnie z art. 86 ust. 3 pkt 2 ustawy - Prawo wodne), a także ścieki od osób czasowo przebywających w aglomeracji (w przeliczeniu: 1 RLM aglomeracji = 1 zarejestrowane miejsce noclegowe), odbierany systemem kanalizacji zbiorczej lub dostarczane w inny sposób do oczyszczalni ścieków w aglomeracji.
 15. stali mieszkańcy aglomeracji (Mk) – liczba osób zameldowanych na obszarze aglomeracji na pobyt stały oraz pobyt czasowy trwający nieprzerwanie dłużej niż 3 miesiące w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (Dz. U. 2006 r. Nr 139, poz. 993, z późn. zm.).
 16. osoby czasowo przebywające w aglomeracji – liczba zarejestrowanych miejsc noclegowych w aglomeracji.
 17. wskaźnik koncentracji - to stosunek liczby stałych mieszkańców aglomeracji i osób czasowo przebywających w aglomeracji przewidywanej do obsługi przez planowaną do budowy sieć kanalizacyjną do długości tej sieci, doprowadzającej ścieki do oczyszczalni ścieków albo do końcowego punktu zrzutu ścieków komunalnych. Wskaźnik ten nie może być mniejszy od 120 stałych mieszkańców aglomeracji (Mk) i osób czasowo przebywających w aglomeracji na 1 km planowanej do budowy sieci kanalizacyjnej (w uzasadnionych przypadkach określonych w rozporządzeniu aglomeracyjnym dopuszcza się niższy wskaźnik - 90 Mk i osób czasowo przebywających w aglomeracji / 1km planowanej sieci). Wskaźnik ten odnosi się tylko do długości nowobudowanej sieci oraz liczby stałych mieszkańców aglomeracji i liczby osób czasowo przebywających w aglomeracji (obliczanej na podstawie liczby zarejestrowanych miejsc noclegowych), którzy zostaną do niej podłączeni. Wskaźnik wyliczany jest sumarycznie dla wszystkich miast i/lub miejscowości (wchodzących w skład aglomeracji), w obrębie których planuje się budowę sieci kanalizacyjnej.

1. Wstęp

Dyrektywa 91/271/EWG odgrywa zasadniczą rolę w gospodarowaniu ściekami komunalnymi, a przez to w ochronie wód przed wprowadzanymi przez te ścieki zanieczyszczeniami. Dyrektywa stanowi podstawowy dokument prawny UE w tym zakresie.

Opracowane wytyczne zawierają praktyczne informacje dla potrzeb wyznaczania, zmiany lub likwidacji obszarów i granic i aglomeracji niezbędnych dla realizacji KPOŚK. Wytyczne te są adresowane do gmin, Zarządów Zlewni Wód Polskich oraz innych podmiotów biorących udział w tworzeniu i kształtowaniu aglomeracji w ramach prawidłowej realizacji inwestycji ujętych w KPOŚK. Terminowa realizacja wszystkich zadań zapisanych w KPOŚK powinna zapewnić prawidłowe wypełnienie zobowiązań akcesyjnych.

Wytyczne zawierają:

- Informacje związane z wypełnieniem założeń mających na celu prawidłowe wdrażanie dyrektywy 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych w Polsce.
- Opis kryteriów i założeń dla wyznaczania, zmiany lub likwidacji obszarów i granic aglomeracji wraz z parametrami do analizy ekonomicznej opłacalności wykonania inwestycji.
- Opis procesu wyznaczania/zmiany/likwidacji aglomeracji wraz z wszystkimi działaniami związanymi z wypełnieniem warunków KPOŚK.

2. Założenia mające na celu prawidłowe wdrażanie dyrektywy 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych w Polsce

KPOŚK jest dokumentem strategicznym, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji miejskich i wiejskich (o RLM większej od 2 000) w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków. Jednocześnie, zgodnie z postanowieniami dyrektywy 91/271/EWG, warunkami koniecznymi do spełnienia przez aglomerację są następujące wymogi tej dyrektywy:

I. Wydajność oczyszczalni ścieków w aglomeracjach odpowiada przynajmniej ładunkowi generowanemu na ich obszarze.

II. Standardy oczyszczania ścieków w oczyszczalniach uzależnione są od **wielkości aglomeracji**. Jakość ścieków oczyszczonych odprowadzanych z każdej oczyszczalni jest zgodna z wymaganiami Prawa wodnego i rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (dalej: rozporządzenie ściekowe). **W każdej oczyszczalni zlokalizowanej na terenie aglomeracji powyżej 10 000 RLM wymagane jest podwyższone usuwanie biogenów.**

III. Wyposażenie aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych gwarantujące blisko 100% poziom obsługi. Oznacza to wyposażenie w sieć kanalizacyjną co najmniej na poziomie:

- 95% dla aglomeracji o RLM < 100 000,

- 98% dla aglomeracji o RLM \geq 100 000,
- pozostały % RLM musi być oczyszczany w innych systemach oczyszczania ścieków (pojedyncze systemy lub inne właściwe systemy), zapewniających ten sam poziom ochrony środowiska jak dla całej aglomeracji.

Zgodnie z wymaganiami prawa oraz interpretacją Komisji Europejskiej należy tak planować granice aglomeracji, aby w jak największym stopniu cały produkowany przez aglomerację ładunek ścieków był zbierany siecią kanalizacyjną i odprowadzany na oczyszczalnię ścieków albo do końcowego punktu zrzutu ścieków komunalnych. **Dlatego w aglomeracjach ujętych w KPOŚK powinien zostać osiągnięty blisko 100% poziom obsługi zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi (% RLM korzystających z systemu kanalizacyjnego).** Pozostali mieszkańcy aglomeracji, nieobsługiwani przez zbiorcze systemy kanalizacyjne, będą natomiast korzystać z innych systemów oczyszczania ścieków.

Oznacza to, że cały ładunek zanieczyszczeń powstających w aglomeracji powinien być gromadzony i doprowadzany do oczyszczalni obsługującej aglomerację albo końcowego punktu zrzutu tych ścieków, a w uzasadnionych przypadkach usuwany w innych systemach oczyszczania ścieków (pojedyncze systemy lub inne właściwe systemy), zapewniających ten sam poziom ochrony środowiska.

3. Aglomeracje

Prawidłowa identyfikacja aglomeracji, ich granice i obszar mają zasadniczy wpływ na wyposażenie gmin w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków oraz realizację przez gminy zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego w części dotyczącej dyrektywy ściekowej. W celu właściwego wyznaczenia aglomeracji należy spełnić warunki określone w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 lipca 2018 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszarów i granic aglomeracji (dalej: rozporządzenie aglomeracyjne).

Poniżej przedstawiono w punktach zagadnienia, które należy wziąć pod uwagę przy wyznaczaniu lub zmianie aglomeracji i warunki jakie należy przy tym spełnić. Przedstawione zagadnienia muszą pozostawać w zgodzie z prawem polskim i europejskim zarówno przy wyznaczaniu nowej aglomeracji, jak i przy weryfikowaniu oraz ewentualnej zmianie granic i obszaru aglomeracji już istniejącej bądź przy jej likwidacji:

- **obszar i granice aglomeracji**

Obszar aglomeracji powinien obejmować pełne działki ewidencyjne gruntów, zaś granice aglomeracji powinny pokrywać się z zewnętrznymi granicami działek stanowiących najbardziej zewnętrzne części obszaru aglomeracji. Aglomeracja powinna obejmować cały obszar, na którym skupienie ludności jest odpowiednie do jej wyznaczenia, tym samym aglomeracja może obejmować obszar położony na terenie kilku gmin, jak również może być położona w granicach tylko jednej gminy (bądź jej części). Obszar i granice aglomeracji wyznacza się, uwzględniając wskaźnik koncentracji, zasięg systemu istniejącej sieci kanalizacyjnej oraz zasięg

systemu planowanej do budowy sieci kanalizacyjnej. Granice aglomeracji mogą się również pokrywać z granicami zasięgu istniejącego zbiorczego systemu zbierania, w celu zapewnienia blisko 100 % poziomu zbierania ścieków komunalnych siecią kanalizacyjną.

- **wskaźnik koncentracji¹**

Jedną z najistotniejszych kwestii przy wyznaczaniu aglomeracji jest wzięcie pod uwagę, że budowa nowej sieci kanalizacyjnej na obszarze aglomeracji z doprowadzeniem do oczyszczalni ścieków albo końcowego punktu zrzutu ścieków komunalnych powinna być uzasadniona ekonomicznie i technicznie, jak również powinien zostać osiągnięty odpowiedni wskaźnik koncentracji stałych mieszkańców aglomeracji i osób czasowo przebywających w aglomeracji na 1 km planowanej do budowy sieci kanalizacyjnej. Wskaźnik ten wynosi 120 osób/km. Dopuszcza się budowę sieci kanalizacyjnej na obszarach o niższym wskaźniku koncentracji – nie mniejszym niż 90 osób/km sieci, ale tylko w przypadkach ściśle określonych w rozporządzeniu aglomeracyjnym (§ 3 ust. 5).

Zwrócić należy uwagę, że zgodnie z rozporządzeniem aglomeracyjnym, przy wyznaczaniu wskaźnika koncentracji nie wlicza się RLM z sektora przemysłowego.

- **wydajność i standardy oczyszczania w oczyszczalniach aglomeracyjnych**

Aglomerację może obsługiwać jedna lub kilka oczyszczalni ścieków komunalnych. Każda oczyszczalnia w aglomeracji musi być zdolna do oczyszczenia ścieków do poziomu określonego jak dla RLM aglomeracji. Oznacza to, że ścieki z całego terenu aglomeracji muszą być poddane oczyszczaniu w oczyszczalniach ścieków w stopniu zapewniającym ich oczyszczenie zgodnie z rozporządzeniem ściekowym, w tym zapewnić jakość ścieków oczyszczonych zgodnie z załącznikiem nr 3 i w określonym zakresie z załącznikiem nr 4 tego rozporządzenia. Warunki te muszą zostać spełnione również w przypadku gdy oczyszczanie ścieków komunalnych z aglomeracji odbywa się w oczyszczalni ścieków przemysłowych (art. 86 ust. 2 ustawy - Prawo wodne).

Wydajność oczyszczalni ścieków musi zapewnić możliwość przyjęcia wszystkich ścieków z terenu aglomeracji, a w przypadku przyjmowania ścieków z innych aglomeracji lub terenów poza aglomeracją – również z tych terenów. Aglomeracja nie musi posiadać własnej oczyszczalni ścieków, w takiej sytuacji jej sieć kanalizacyjna może zostać przyłączona do sieci aglomeracji posiadającej oczyszczalnię ścieków. Warunkiem takiego rozwiązania poza możliwościami natury technicznej jest odpowiednia wydajność oczyszczalni, do której nastąpi podłączenie zarówno pod względem obciążenia hydraulicznego, jak i odpowiednim stopniem usuwania zanieczyszczeń. Oczyszczalnia taka musi być w stanie przyjąć przede wszystkim

¹ Wskaźnik koncentracji mieszkańców na 1 km planowanej sieci ma związek z przyszłymi kosztami funkcjonowania sieci kanalizacyjnej. Planowanie inwestycji w gospodarce ściekowej powinno uwzględniać także kalkulacje dotyczące późniejszych opłat za usługi kanalizacyjne. Nie mogą one przekroczyć możliwości finansowych mieszkańców korzystających z tej sieci, którzy w rezultacie pokrywają koszty rozwoju, amortyzacji i eksploatacji infrastruktury ściekowej.

ścieki z „własnej” aglomeracji a w dalszej kolejności ze wszystkich pozostałych aglomeracji podłączonych do niej siecią kanalizacyjną przez końcowy punkt zrzutu.

Jeżeli aglomeracja jest obsługiwana przez więcej niż jedną oczyszczalnię, ich sumaryczna wydajność musi umożliwić przyjęcie ścieków jak wyżej.

4. Przegląd obszarów i granic aglomeracji

Zgodnie z art. 92 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2018 r. poz. 2268), wójt, burmistrz lub prezydent miasta co 2 lata dokonuje przeglądu obszarów i granic aglomeracji wyznaczonych na podstawie art. 87 ust. 1 ww. ustawy, z uwzględnieniem kryterium ich utworzenia, o którym mowa w art. 86 ust. 1, oraz zaistniałych zmian równoważnej liczby mieszkańców w aglomeracji i w razie potrzeby informuje radę gminy o konieczności zmiany obszarów i granic aglomeracji lub konieczności jej likwidacji.

Zaleca się dokonanie przeglądu aglomeracji pod kątem ich prawidłowego wyznaczenia i zawartych w akcie prawa miejscowego danych (w tym m. in. zgodności RLM z uchwały z RLM aglomeracji – metoda wyliczania RLM aglomeracji w dalszej części Wytycznych oraz możliwości wypełnienia przez aglomeracje warunków zgodności z dyrektywą ściekową, opisanych w pkt. 2 niniejszych Wytycznych.

Punktem wyjścia dla określenia konieczności przeglądu wielkości aglomeracji jest ocena aktualnego stanu jej wyposażenia w system kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnię/ oczyszczalnię ścieków komunalnych (wraz z gospodarką osadową). W celu przeglądu dotychczas wyznaczonych granic i obszaru aglomeracji należy przeprowadzić analizy biorąc pod uwagę następujące parametry oraz elementy systemu zbierania i oczyszczania ścieków:

- sieć kanalizacyjna – obejmuje zarówno sieć istniejącą w aglomeracji, jak i konieczną do wybudowania; dlatego zakres nowej inwestycji jest ustalany przy spełnieniu warunku koncentracji określonego w rozporządzeniu aglomeracyjnym.
- oczyszczalnia ścieków – musi umożliwiać osiąganie parametrów ścieków oczyszczonych dla całego ładunku generowanego w aglomeracji w zależności od wielkości i wydajności, zgodnie z rozporządzeniem ściekowym.
- liczba RLM aglomeracji – obliczona na podstawie metody opisanej w definicji RLM aglomeracji, zgodnie z rozporządzeniem aglomeracyjnym.
- oszacowanie kosztów przewidywanych inwestycji dla zweryfikowanego obszaru aglomeracji.

5. Wyznaczanie, zmiana bądź likwidacja obszarów i granic aglomeracji

Gmina zainteresowana wyznaczeniem, zmianą lub likwidacją aglomeracji, na podstawie art. 87 ust. 1 i ust. 4 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2018 r. poz. 2268) oraz art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2019 r. poz. 506.) przygotowuje projekt uchwały wyznaczającej, zmieniającej lub likwidującej aglomerację. Jeżeli aglomeracja ma obejmować tereny położone w dwóch lub więcej gminach, właściwa do wyznaczenia aglomeracji jest rada gminy o największej równoważnej liczbie mieszkańców, zainteresowane gminy muszą jednak zawrzeć stosowne porozumienie. Wyznaczenie aglomeracji następuje po uzgodnieniu przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta z

Wodami Polskimi (właściwy dla gminy wiodącej Zarząd Zlewni), a w zakresie obszarów objętych przynajmniej jedną formą ochrony przyrody, o której mowa w art. 6 formy ochrony przyrody ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, lub obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty znajdujących się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 1 tej ustawy – z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

Zgodnie z rozporządzeniem aglomeracyjnym podstawę wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji stanowią:

- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- ramowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego związku metropolitalnego;
- decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu;
- pozwolenia na budowę w zakresie gospodarki wodnej;
- zgłoszenia budowy, budowli oraz obiektów liniowych w zakresie gospodarki wodnej;
- wieloletnie plany rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych,;
- programy funkcjonalno-użytkowe.

Przed przygotowaniem projektu uchwały wyznaczającej, likwidującej lub zmieniającej obszar i granice aglomeracji gmina powinna skompletować następujące dokumenty i opracowania:

- Koncepcje gospodarki ściekowej na terenie gminy, która określi obszar/obszary aglomeracji zawierające:
 - zakres techniczny i rzeczowy inwestycji kanalizacyjnych,
 - informacje techniczno-technologiczne dotyczące proponowanych rozwiązań,
 - analizę technologiczną oczyszczalni ścieków,
 - wariantową lokalizację oczyszczalni ścieków, kolektorów przepompowni i innych urządzeń,
 - koszty jednostkowe, koszty inwestycyjne dla poszczególnych jednostek osadniczych, miejscowości, zlewni, zadań ,
 - ekonomiczne i techniczne wskaźniki eksploatacyjne,
 - wybór wariantu optymalnego na podstawie przeprowadzonej analizy DGC (wskazanie ekonomicznie najkorzystniejszego wariantu),
 - strukturę organizacyjną wdrażania i późniejszej eksploatacji,
 - zakres koniecznej do wykonania dokumentacji technicznej,
 - proponowany harmonogram prac,
 - wskazanie źródeł finansowania.
- Określenie zadań priorytetowych wskazanych do realizacji w ramach wybranego wariantu optymalnego koncepcji gospodarki ściekowej.
- Uchwałę rady gminy w sprawie Wieloletniego Planu Inwestycyjnego, w którym wskazane będą terminy, koszty, źródła sfinansowania zadań priorytetowych wskazanych dla wybranego wariantu.
- W przypadku zmiany obszaru i granic aglomeracji należy przygotować uzasadnienie potrzeby takiej zmiany.

- W przypadku zmiany aglomeracji polegającej na ograniczeniu zasięgu obszaru aglomeracji lub likwidacji aglomeracji należy przygotować opis rozwiązania problemu gospodarki ściekowej na terenach, które znajdują się poza obszarem zmienionej aglomeracji lub na obszarze aglomeracji zlikwidowanej.

Uwaga: Należy pamiętać, że nie można zlikwidować aglomeracji posiadających oczyszczalnię ścieków i sieć kanalizacyjną, do której podłączonych jest przynajmniej 2 000 RLM. Takie aglomeracje są zgodne z definicją aglomeracji. Dotyczy to również aglomeracji, które uzyskały dofinansowanie na inwestycje w ramach KPOŚK, zobowiązując się tym samym do spełnienia wymogów dyrektywy 91/271/EWG. Ponadto nie jest wystarczającym powodem dla likwidacji aglomeracji brak środków finansowych na realizację inwestycji na jej terenie.

Posiadając ww. dokumentację i opracowania gmina przygotowuje projekt uchwały.

Część opisowa projektu uchwały wyznaczającej/zmieniającej bądź likwidującej aglomerację powinna zawierać informację o:

- długości i rodzaju sieci kanalizacyjnej lub planowanej do budowy sieci kanalizacyjnej, liczbie stałych mieszkańców aglomeracji, liczbie osób czasowo przebywających w aglomeracji oraz przemyśle obsługiwany przez sieć kanalizacyjną lub planowaną do budowy sieć kanalizacyjną oraz oczyszczalnię ścieków, a także o wskaźnikach koncentracji,
- istniejących i planowanych do budowy oczyszczalniach ścieków, a w przypadku aglomeracji zakończonych końcowym punktem zrzutu ścieków komunalnych - informację, do której aglomeracji ścieki te będą odprowadzane, wraz z określeniem obciążenia oczyszczalni ścieków,
- systemie gospodarki ściekowej:
 - średnia dobowa ilość ścieków komunalnych powstających na terenie aglomeracji oraz skład jakościowy tych ścieków,
 - przepustowość istniejącej oczyszczalni ścieków w m³/d,
 - ilość i skład jakościowy ścieków przemysłowych odprowadzanych przez zakłady do systemu kanalizacji zbiorczej,
 - nazwy zakładów, których podłączenie do systemu kanalizacji zbiorczej jest planowane,
 - uzasadnienie określonej RLM aglomeracji,
 - ilość ścieków powstających na terenie aglomeracji nieobjętych systemem kanalizacji zbiorczej, gdzie zastosowano systemy indywidualne albo planuje się zastosowanie systemów indywidualnych lub innych rozwiązań zapewniających taki sam poziom ochrony środowiska jak w przypadku systemów kanalizacji zbiorczej,
- strefach ochronnych ujęć wody, zawierającą oznaczenie aktów prawa miejscowego lub decyzji ustanawiających te strefy oraz zakazy, nakazy i ograniczenia obowiązujące na tych terenach,
- obszarach ochronnych zbiorników wód śródlądowych zawierającą oznaczenie aktów prawa miejscowego ustanawiających te obszary oraz zakazy, nakazy i ograniczenia obowiązujące na tych obszarach,

- formach ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody, zawierającą nazwę formy ochrony przyrody oraz tytuł i miejsce ogłoszenia aktu prawnego tworzącego, ustanawiającego albo wyznaczającego formę ochrony przyrody, oraz informacje o obszarach mających znaczenie dla Wspólnoty znajdujących się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 1 tej ustawy.

Część graficzna projektu uchwały wyznaczającej/zmieniającej bądź likwidującej aglomerację powinna zawierać oznaczenie:

- granic obszaru objętego lub przewidzianego do objęcia zasięgiem systemu kanalizacji zbiorczej gminy lub jej obszaru współtworzącego aglomerację na mapie w skali 1:10 000, a w przypadku jej braku - w skali 1:25 000,
- istniejących i planowanych do budowy oczyszczalni ścieków lub końcowych punktów zrzutu ścieków komunalnych, do których są lub będą odprowadzane ścieki komunalne z obszaru aglomeracji,
- granic administracyjnych gminy zgodnie z danymi z państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju,
- granic stref ochronnych ujęć wody obejmujących tereny ochrony bezpośredniej i tereny ochrony pośredniej zgodnie z informacjami z systemu informacyjnego gospodarowania wodami,
- granic obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych zgodnie z informacjami z systemu informacyjnego gospodarowania wodami,
- granic form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, lub obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty znajdujących się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 1 tej ustawy, zgodnie z informacjami z centralnego rejestru form ochrony przyrody,
- skali projektu aglomeracji w formie liczbowej i liniowej.

6. Procedura administracyjna wyznaczenia, zmiany lub likwidacji aglomeracji

- Wystąpienie gminy wiodącej do zainteresowanych gmin z propozycją zawarcia porozumień dotyczących wyznaczenia, zmiany lub likwidacji obszarów i granic aglomeracji.
- Skierowanie projektu uchwały wyznaczającej/zmieniającej bądź likwidującej aglomerację przez wójta/burmistrza/prezydenta do uzgodnienia przez właściwego dyrektora zarządu zlewni Wód Polskich a w określonych przypadkach do właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska.
- Weryfikacja projektu uchwały przez Zarząd Zlewni, a w określonych przypadkach przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska. W przypadku konieczności poprawy lub uzupełnień - skierowanie projektu uchwały do poprawy/uzupełnienia do wójta/burmistrza/prezydenta. W przypadku braku uwag - przedstawienie stanowiska Zarządu Zlewni (a w określonych przypadkach przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska) w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia żądania w drodze decyzji.
- Poprawa/uzupełnienie projektu uchwały przez wójta/burmistrza/prezydenta.

- Skierowanie poprawionego/uzupełnionego projektu uchwały do właściwego dyrektora zarządu zlewni Wód Polskich a w określonych przypadkach do właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska.
- Weryfikacja przez Zarząd Zlewni, a w określonych przypadkach przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska, poprawionego lub uzupełnionego projektu uchwały wyznaczanej, zmienianej bądź likwidowanej obszar i granice aglomeracji wraz z dokumentacją.

Po uzyskaniu wszystkich wymaganych uzgodnień Rada Gminy podejmuje uchwałę w sprawie wyznaczenia lub zmiany obszaru aglomeracji lub jej likwidacji.

7. Metoda obliczania wytworzonego ładunku aglomeracji – RLM aglomeracji

Obliczając ogólny ładunek należy uwzględnić:

- stałych mieszkańców aglomeracji (osoby zameldowane na obszarze aglomeracji na pobyt stały oraz pobyt czasowy²) = 1 Mk = 1 RLM,
- osoby czasowo przebywające na terenie aglomeracji - obiekty usług turystycznych, szpitale, internat, więzienie - 1 zarejestrowane miejsce noclegowe = 1 RLM,
- ścieki przemysłowe (pochodzące z małych i średnich przedsiębiorstw i/lub działalności handlowej, składowej, transportowej, usługowej), odprowadzane do systemu zbierania lub oczyszczalni ścieków komunalnych – wielkość obliczona na podstawie ilości ścieków i zawartego w nich ładunku.

Metodyka uwzględniania ścieków z przemysłu i obiektów użyteczności publicznej do określania wielkości aglomeracji:

Ścieki przemysłowe odprowadzane do komunalnego systemu zbierania należy uwzględnić do określenia wielkości aglomeracji na podstawie przeliczenia wielkości ładunku ścieków przemysłowych na RLM oraz wykazania, że skład ścieków pozwala na ich odprowadzanie do sieci kanalizacyjnej. Obliczenia powinny być oparte tylko na danych dotyczących obecnie wytwarzanych ścieków (pod względem ich ilości i jakości) bądź na podstawie prognozowanej ilości i jakości ścieków w przypadku zakładu nieoddanego jeszcze do użytku.

Należy zweryfikować uwzględnienie w RLM aglomeracji obiektów użyteczności publicznej. Szacunków dotyczących RLM pochodzących z takich obiektów należy dokonać indywidualnie w zależności od specyfiki danej aglomeracji i rodzaju użyteczności publicznej. Nie należy uwzględniać drobnych zakładów nie mających znaczenia w wielkości RLM takich jak np.: fryzjer, restauracja, kino, gdyż ludność korzystająca z takich obiektów została już wliczona do RLM aglomeracji, jako jej mieszkańcy. Podobna sytuacja dotyczy szkół czy urzędów, w których w większości przypadków uczą się lub pracują mieszkańcy danej aglomeracji.

² osoby zameldowane na obszarze aglomeracji na pobyt czasowy - mieszkańcy aglomeracji, którzy są zameldowani na pobyt czasowy trwający ponad 3 miesiące z równoczesnym wymeldowaniem się z dotychczasowego miejsca pobytu

W przypadku **obiektów użyteczności publicznej**, które obecnie korzystają ze zbiorczego systemu zaopatrzenia w wodę, jednakże nie posiadają urządzeń do oczyszczania ścieków możliwe jest wyliczenie liczby osób na podstawie obecnego zużycia wody w stosunku do średniego zużycia wody przez mieszkańca na danym terenie. W analizach powinny zostać uwzględnione tylko te obiekty użyteczności publicznej, dla których możliwe jest udokumentowanie ponoszenia określonych opłat za wodę.

Wyliczenie RLM aglomeracji:

$$\text{RLM} = \text{RLM (Mk)} + \text{RLM(prz)} + \text{RLM(czas)}$$

gdzie:

RLM – równoważna liczba mieszkańców aglomeracji.

RLM (Mk) – RLM, tj. równoważna liczba mieszkańców obejmująca ładunek generowany przez stałych mieszkańców aglomeracji oraz osoby czasowo zameldowane; przyjmuje się $1 \text{ Mk} = 1 \text{ RLM}$.

RLM (prz) – RLM wynikająca z ładunku ścieków przemysłowych odprowadzanych do kanalizacji zbiorczej. RLM wyraża wielokrotność ładunku zanieczyszczeń w [ściekach](#) odprowadzanych z obiektów przemysłowych i usługowych w stosunku do jednostkowego ładunku zanieczyszczeń w ściekach z [gospodarstw domowych](#), odprowadzanych od jednego mieszkańca/dobę.

$$\text{RLM} = [\text{BZT}_5 \text{ (kg/d)}] / [0,06 \text{ (kg/Mk*d)}]$$

BZT₅ z przemysłu należy przyjmować na podstawie rzeczywistych ilości ścieków odprowadzanych do oczyszczalni komunalnych oraz dokonanych pomiarów stężeń w ściekach surowych. Dla nowopowstałych zakładów ładunek BZT₅ szacujemy na podstawie jednostkowych wskaźników ładunków zanieczyszczeń zależnych od rodzaju ścieków.

RLM (czas) – RLM wynikająca z ładunku ścieków pochodzących od osób czasowo przebywających w aglomeracji (zarejestrowane usługi noclegowe); przyjmuje się $1 \text{ RLM} = 1 \text{ zarejestrowane miejsce noclegowe}$.

Prawidłowo wyznaczony RLM dla aglomeracji to taki, który ujmuje wszystkie rodzaje powstających na jej terenie ścieków.

Ponadto mieszkańcem aglomeracji jest każda osoba na stałe lub czasowo zameldowana na terenie aglomeracji, przy czym nie ma znaczenia, czy osoba taka korzysta ze zbiornika bezodpływowego, czy z innego systemu oczyszczania ścieków. Dlatego też przy wyliczeniu RLM aglomeracji uwzględnia się wszystkich jej mieszkańców.

Dla terenów o rozproszonej zabudowie (znajdujących się na terenie aglomeracji) nieosiągających założonego wskaźnika koncentracji oraz takich, gdzie budowa systemów zbiorczych byłaby nieuzasadniona technicznie i ekonomicznie, należy stosować indywidualne

systemy oczyszczania ścieków (oczyszczalnie przydomowe, grupowe dla kilku gospodarstw, szczelne zbiorniki bezodpływowe). Oznacza to, że na obszarach o skoncentrowanej zabudowie, gdzie z różnych przyczyn nie można wybudować sieci kanalizacyjnej, należy zastosować indywidualne systemy oczyszczania, a w przypadku szczelnych zbiorników bezodpływowych - zewidencjonowany system wywozu nieczystości ciekłych z tych zbiorników. Szczelne zbiorniki bezodpływowe służą do gromadzenia ścieków bytowo-gospodarczych, przy czym pełnią one rolę magazynową i muszą być sukcesywnie opróżniane taborem asenizacyjnym przez specjalistyczną koncesjonowaną firmę transportową. Zbiorniki bezodpływowe na nieczystości ciekłe mogą być stosowane tylko na działkach budowlanych niemających możliwości przyłączenia do sieci kanalizacyjnej, przy czym nie dopuszcza się ich stosowania na obszarach chronionych, narażonych na powodzie oraz zalewanych wodami opadowymi.

Uwaga: indywidualne systemy oczyszczania ścieków powinny zapewnić poziom oczyszczania ścieków właściwy dla danej aglomeracji uwzględniając wielkość RLM tej aglomeracji. Aglomeracja musi również osiągnąć zgodność z dyrektywa ściekową w zakresie wyposażenia w sieć kanalizacyjną.

8. Przypadki występowania aglomeracji

Agglomerację może obsługiwać jedna lub kilka oczyszczalni ścieków komunalnych. Ścieki z aglomeracji, która posiada odrębny systemy zbierania, ale nie posiada własnej oczyszczalni ścieków, mogą być również dostarczane do końcowego punktu zrzutu ścieków komunalnych.

Agglomeracja może się składać z szeregu blisko siebie położonych miejscowości o wystarczającej koncentracji, które są luźno, lecz związane ze sobą np. miejscowość rozdzielona przez rzekę lub autostradę. Innym przykładem mogą być luźno ze sobą związane wioski lub miasteczka (położne na terenie jednej lub kilku gmin), które są traktowane jako jeden obszar dla celów zbierania i oczyszczania ścieków.

Na podstawie poniższych schematów rozważono różne praktyczne warianty relacji aglomeracji i oczyszczalni ścieków/końcowego punktu zrzutu ścieków komunalnych. Przyjęto oznaczenia poszczególnych symboli wg legendy:

Objaśnienia:

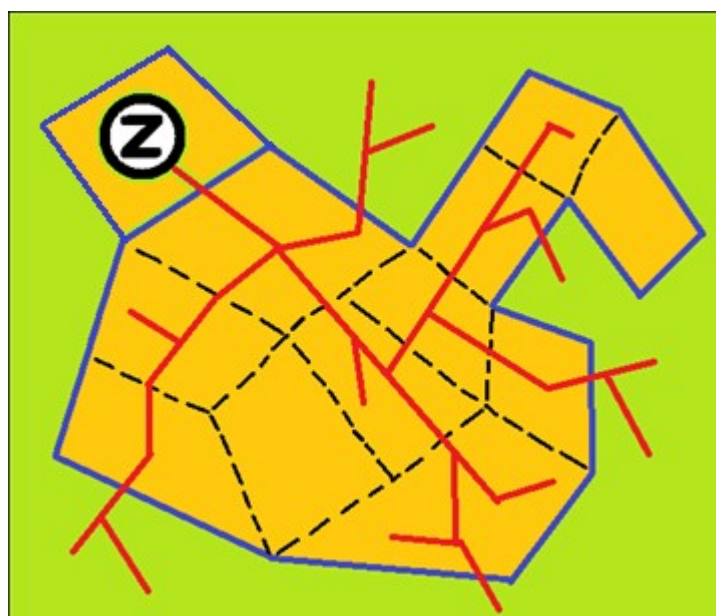
	- obszar >120 osób/km		- granica aglomeracji		- oczyszczalnia ścieków
	- obszar <120 osób/km		- granica działki ewidencyjnej		- końcowy punkt zrzutu
	- obszar <120 osób/km - Natura 2000		- sieć kanalizacyjna		

Rysunek A1 pokazuje prawidłowo wyznaczoną aglomerację. W jej obrębie znalazły się wyłącznie obszary skanalizowane oraz takie, na których planuje się budowę sieci kanalizacyjnej z osiągnięciem wskaźnika koncentracji przynajmniej na poziomie 120 osób/km sieci.

Rysunek A1

Rysunek A2 pokazuje prawidłowo wyznaczoną aglomerację. W jej obrębie znalazły się obszary skanalizowane oraz takie, na których planuje się budowę sieci kanalizacyjnej z osiągnięciem wskaźnika koncentracji przynajmniej na poziomie 120 osób/km sieci. Dodatkowo do sieci kanalizacyjnej aglomeracji dochodzi kanalizacja obszarów leżących poza jej granicami. W takiej sytuacji oczyszczalnia ścieków w aglomeracji musi posiadać wydajność umożliwiającą obsługę osób spoza granic aglomeracji – w tym ścieków dowożonych taborem asenizacyjnym.

Rysunek A2

Rysunek A3 pokazuje prawidłowo wyznaczoną aglomerację. W jej granicach znalazł się obszar „X” nieskanalizowany, na którym budowa sieci kanalizacyjnej nie umożliwi osiągnięcia wskaźnika koncentracji na poziomie 120 osób/km sieci. Jednak obszar ten spełnia jeden z

warunków o którym mowa w § 3 ust 5 rozporządzenia aglomeracyjnego (np. obszar Natura 2000), a jednocześnie po jego skanalizowaniu zostanie osiągnięty wskaźnik koncentracji co najmniej 90 osób/km sieci.

Rysunek A3

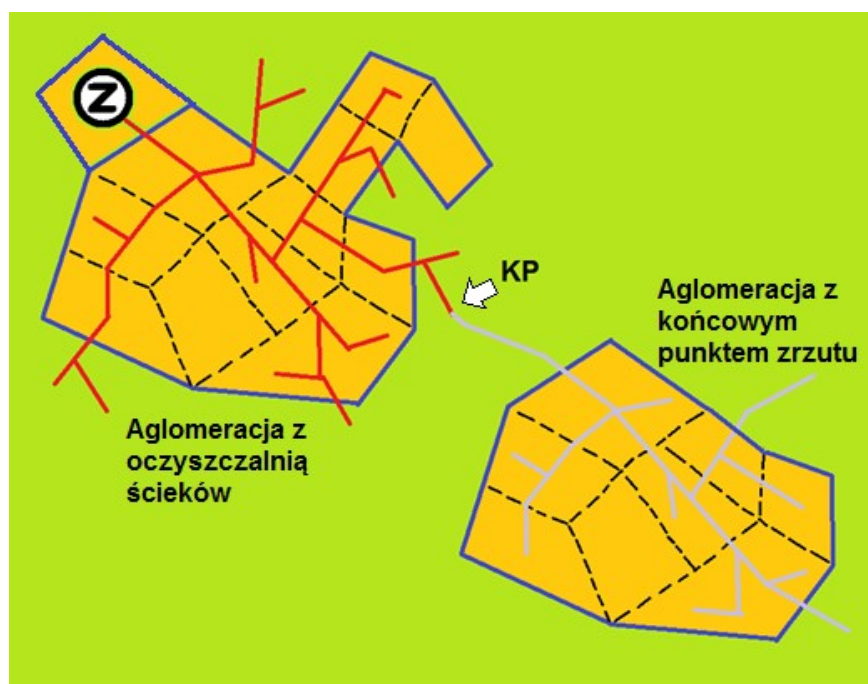
Rysunek A4 pokazuje prawidłowo wyznaczoną aglomerację. W jej granicach znalazł się obszar o wskaźniku koncentracji poniżej 120 osób/km, jednak obszar ten jest już skanalizowany na odpowiednim poziomie i nie planuje się na nim dalszych inwestycji o niższym wskaźniku niż 120 osób/km.

Rysunek A4

Rysunek A5 pokazuje aglomerację z końcowym punktem zrzutu. W takiej sytuacji sieć kanalizacyjna może zostać wpięta do sieci aglomeracji posiadającej oczyszczalnię ścieków. Warunkiem takiego rozwiązania gospodarki ściekowej (poza możliwościami natury

technicznej) jest odpowiednia wydajność oczyszczalni ścieków zarówno pod względem obciążenia hydraulicznego, jak i ładunkiem zanieczyszczeń. Oczyszczalnia taka musi być w stanie przyjąć ścieki z „własnej” aglomeracji, wszystkich pozostałych aglomeracji podłączonych do sieci, jaką obsługuje, ewentualnie również spoza aglomeracji, jeśli ścieki takie dopływają siecią lub są dowożone do tej oczyszczalni.

Rysunek A5